

شرکت کارگزاری سهم آشنا (سهای خاص)

برندگان جایزه ریاض اقتصاد

www.ketab.ir

نام کتاب : برندگان جایزه نوبل اقتصاد

گردآوری و ترجمه : سیدمحمد هاشمی نژاد - محسن صیقلی

ویاستار علمی : فهیمه روحی

مجموعه آرای و طرح جلد: فرهاد جابرانصاری

میراث : ۱۵۰۰

نویسنده : اول

سال چاپ : ۱۳۹۳

دانشگاه : ای

قیمت : ۱۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۰۶۶۰-۰۶۶۰-۰۶۶۰

کلیه حقوق این اثر از مترجمان محفوظ است.

نشانی: تهران : آباد، لایه میدان کاج، کوچه هشتم (شهید یعقوبی)، بلاک ۲۷.

ساختمان ABCo : ۲۲۰۸۹۷۳۸

سرشناسه : هاشمی نژاد، سیدمحمد، ۱۳۶۰-، گردآورنده، مترجم

عنوان و نام پدیدآور : برندگان جایزه نوبل اقتصاد / گردآوری و ترجمه سیدمحمد هاشمی نژاد،

محسن صیقلی.

مشخصات نشر : تهران: نوای مدرسه، ۳۹۳

مشخصات ظاهری : ۲۶۳ص: مصور.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۰۶۶۰-۰۶۶۰-۰۶۶۰ : ۱۸۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : برندگان جایزه نوبل -- سرگذشتنامه

موضوع : اقتصاددانان -- سرگذشتنامه

موضوع : جایزه‌های نوبل

شناسه افزوده : صیقلی، محسن، ۱۳۵۹-، گردآورنده، مترجم

رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۲هـ/ن/۹۱۱/AS

رده‌بندی دیوبی : ۰۰۱/۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۳۴۲۶۱۴۶

۷		بیشگفتار
۹		مقدمه
۹		تاریخچه نوبل
۱۲		وصیتیه آل فریدولف
۱۳		هیئت‌های تخصصی و کمیته‌های تخصصی
۱۵		روند پیشنهاد نامزد و انتخاب برندگان
۱۷		عدم گزینش نامزدین قوت داده
۱۷		جشن‌های اهدای جایزه
۱۹		سهم زنان در کسب جوایز نوبل
۲۲		جایزه نوبل اقتصاد و مالی
۲۲		جایزه نوبل و نقش آن در پیشرفت علم اقتصاد
۲۴		جایزه نوبل اقتصاد و انتقادات پیرامون آن
۲۷		برندگان نوبل اقتصادی از سال ۲۰۱۳-۱۹۰۱
۲۸		یانتینبرگ - Jan Tinbergen
۳۱		راگنار فریش - Ragnar Frisch
۳۴		پل ساموئلسون - Paul A Samuelson
۳۹		کوزنتس سایمون - Kuznets Simon
۴۲		کنت آرو - Kenneth J. Arrow
۴۵		جان هیکس - John R. Hicks
۴۸		واسیلی لئونتیف - Wassily Leontief
۵۱		فردریش فون هایک - Friedrich August VonHayek
۵۳		گونار میردال - Gunnar Myrdal
۵۸		جالینگ کوپمانز - Jalling Koopmans
۶۱		لئونید کانتوروویچ - Leonid Kantorovich Vitaliyevich
۶۴		میلتون فریدمن - Milton Friedman
۶۹		برتیل اوهلین - Bertil Ohlin
۷۳		جیمز ادوارد مید - James.E Meade
۷۷		هربرت سایمون - Herbert A Simon

۸۱.....	Arthur Lewis - سر آرتور لوئیس
۸۴.....	Theodore W Schultz - تئودور شولتز
۸۸.....	Lawrence R Klein - لورنس کلاین
۹۱.....	James Tobin - جیمز توبین
۹۵.....	George J Stigler - جورج استیگلر
۹۹.....	Gerard Debreu - جرارد دبرو
۱۰۲.....	Richard Stone - ریچارد استون
۱۰۵.....	Franco Modigliani - فرانکو مودیلیانی
۱۰۸.....	James M. Buchanan - جیمز مک‌کالین بوچانان
۱۱۲.....	Roger W. Tolson - روبرت سولو
۱۱۵.....	Maurice Allais - موریس آلاس
۱۱۸.....	Gryre H. Samuelson - گریگو هاولمو
۱۲۲.....	William F Sharpe - ویلیام شارپ
۱۲۷.....	Merton H Miller - مرتون میلر
۱۳۱.....	Harry M Markowitz - هری مارکوویتز
۱۳۴.....	Ronald H Coase - رونالد کوز
۱۳۷.....	Gary S. Becker - گری بکر
۱۴۱.....	Douglass C North - داگلاس نورث
۱۴۵.....	Robert Fogel - روبرت فوگل
۱۴۸.....	Reinhard Selten - راینهارد زلتن
۱۴۹.....	John F. Nash Jr - جان اف ناش
۱۵۲.....	John C Harsanyi - جان سی هارسانی
۱۵۵.....	Robert E. Lucas Jr - رابرت لوکاس
۱۵۸.....	William Vickrey - ویلیام ویکری
۱۶۰.....	James A :Mirrlees - جیمز میرلیس
۱۶۳.....	Myron S :Scholes - میرون شولز
۱۶۷.....	Robert C :Merton - رابرت مرتون
۱۷۷.....	Amartya Sen - آمارتیا سن
۱۸۱.....	Robert A :Mundell - روبرت آ. ماندل
۱۸۴.....	Daniel L :McFadden - دانیل ال. مک فادن

۱۸۷	James J Heckman : جیمز ج. هکمن
۱۹۰	Joseph E :Stiglitz جوزف ای. استیگلتز
۱۹۳	A. Michael Spence- آ.مایکل اسپنس
۱۹۶	George A :Akerlof جرج آکرلوف
۱۹۹	Daniel Kahneman - دانیل کاهنمن
۲۰۲	Vernon L :Smith ورنون ال. اسمیت
۲۰۵	Clive W.J :Gardner کلایو جی. جاردنر
۲۰۸	Robert F. Engle II- روبرت ف. انگل
۲۱۱	Edward C :Prescott ادوارد پی. اسکات
۲۱۴	Finn E. Kydland- فین کیدلند
۲۱۶	Robert M. Anderson- رابرت اومن
۲۱۸	Thomas J. Schelling- توماس شلینگ
۲۲۰	Edmund S Phelps- ادموند فلپس
۲۲۳	Roger B. Myerson- راجر مایرسون
۲۲۵	Eric S. Maskin- اریک ماسکین
۲۲۸	Leonid Hurwicz- لئونید هوروکیز
۲۳۱	Paul Krugman- پل کروگمن
۲۳۵	Oliver E. Williamson- الیور ویلیامسون
۲۳۸	Elinor Ostrom- الینور آستروم
۲۴۱	Christopher A. Pissarides- کریستوفر پیساریدس
۲۴۴	Dale Mortensen- دیل مورتسن
۲۴۷	Peter A. Diamond- پتر دایاموند
۲۵۰	Christohper A. Sims- کریستوفر سیمز
۲۵۲	Thomas Sargent- توماس سارجنت
۲۵۶	Alvin E Roth- آلوین راث
۲۵۸	Lloyd S Shapley- للوید شپلی
۲۶۰	Eugene Fama- ایگین فاما
۲۶۳	مراجع مورد استفاده :

جایزه نوبل مهمترین، شناخته شده ترین و معتبرترین جایزه ایست که در عرصه علمی می تواند به یک فرد تعلق گیرد. افرادی که موفق به دریافت این جایزه مهم می شوند از شهرت و نفوذی بی رقیب در سراسر جهان بهره مند می شوند. پایه گذاری جوایز نوبل در سال ۱۸۹۵ در پی وصیت آلفرد نوبل شیمیادان و کارآفرین سوئدی صورت گرفت. اولین جایزه نوبل در سال ۱۹۰۱ اهدا شد و از آن سال به بعد به جرچ این سال در طول جنگ های جهانی اول و دوم همواره به صورت سالانه در رشته مختلف شامل فیزیک، شیمی، زیولوژی، ادبیات، صلح، پزشکی و اقتصاد به افراد اهدا شده است. در حقیقت، نوبل چیزی است بسیار تر از یک جایزه علمی در رشته های مختلف؛ نوبل تجسمی پر رمز و راز است از قدرت و نفوذ، که به عنوان یک اثر تاریخی توصیف کننده حاکمیت یک فرهنگ نوین، علمی و متعالی بر جهان مدرن امروز است. به آن تلاش ها و دستاوردهای علمی افراد صرف نظر از دین و نژاد و ملیت آنها در قالب دریافت جایزه نوبل رزنده تبلور می یابد. توانمندی ها و قابلیت های مهم برنده شدگان جایزه نوبل، مرور فرآیندهایی که منجر به دریافت این جایزه می شود و اقدامات مهم نوبلیست ها که به پاس آن موفق به دریافت این جایزه شده اند، برای متخصصان هر حوزه و حتی آحاد جامعه مقوله ای بسیار جذاب و حائز اهمیت است و می تواند منشأ ایده و شکوفاتراندگی زمینه های خلاقیت برای آنها باشد. با توجه به اهمیت علم اقتصاد در دنیای امروز و نظر به اینکه جهت گیری های این علم به سمت جوابگویی به حل مسائل اقتصادی و اجتماعی جهان می باشد، جایزه نوبل در رشته اقتصاد از اهمیت بسزایی برخوردار است که نگارش کتاب دربار این جایزه نوبل اقتصاد" نیز با تمرکز بر این مقوله صورت گرفته است.

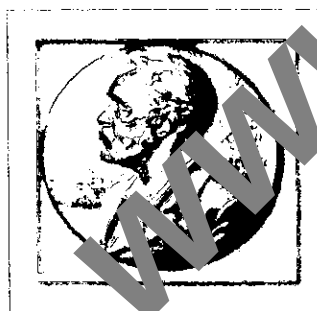
شهریار شهگیری

مدیرعامل و عضو هیأت مدیره

شرکت کارگزاری سهم آشنا

جایزه نوبل معتبرترین جایزه علمی است که به یک دانشمند تعلق می‌گیرد. جایزه نوبل در سال ۱۸۹۵، وصیت کارخانه‌دار و شیمیدان سوئدی، آلفرد نوبل که بیشتر او را به دلیل در سال ۱۹۰۰ میلادی، نخستین جوایز بنیاد ابداع دینامیت می‌شناسند، پایه‌گذاری شد. نوبل اهدا شد. طبق وصیت وی، پنج جایزه به‌طور سالانه در رشته‌های فیزیک، شیمی، فیزیولوژی و پزشکی، ادبیات و صلح به افرادی تعلق می‌گیرد که بیشترین خدمت را به بشر ششمین جایزه، یعنی نوبل اقتصاد نیز در سال ۱۹۶۸، توسط بانک مرکزی سوئد کرده باشند. پایه‌گذاری شد که این در لیست جوایز مرتبط با بنیاد نوبل جایی ندارد.

تاریخچه جایزه نوبل

آلفرد نوبل، مهندس و شیمیدان سوئدی در سال ۱۸۳۳ میلادی در شهر استکهلم در خانواده‌ای تهی‌دست به دنیا آمد. برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و پس از چهار سال از آمریکا بازگشت و به شهر پترزبورگ رفت و در آنجا به تحصیل و کارآموزی در رشته مهندسی پرداخت. در سال ۱۸۵۹ میلادی به سوئد بازگشت و در آنجا کارگاهی را برای پژوهش در فرآورده‌های شیمیایی احداث کرد.

نوبل متوجه اهمیت خاصیت انفجاری تری‌گلیسرین و کاربردهای ویژه آن شد و آن را به صورت یک فرآورده بازرگانی برای مصارف عام‌المنفعه ارائه داد. در سال ۱۸۶۴ میلادی بر اثر انفجار یک کارگاه، یکی از برادران نوبل کشته شد. با وجود مخالفت دولت او، کارگاه دیگری تاسیس کرد و موفق شد در سال ۱۸۷۰ میلادی موثرترین نوع دینامیت را اختراع کند. او که دینامیت را به منظور مصارف عام‌المنفعه (راه‌سازی، ایجاد تونل، استخراج معادن و غیره) اختراع کرده بود متوجه شد که برخی از متخصصین ناآگاه، جهت ارضاء امیال غیرانسانی سردمداران جلالت خویش کاربرد آن را به بیراهه کشانیده و از آن برای مقاصد تخریبی و کشت‌وکشتار افراد جامعه استفاده می‌کنند. از این رو دچار عذاب وجدان شد و از اینکه اختراع وی وسیله‌ای برای کشتار شده است، احساس شرمساری کرد و به فکر افتاد که برای پرداختن کفاره ارتکاب چنین گناهی تمام ثروتش را به کسانی که در راه بشریت بیشترین پژوهش‌ها و خدمات‌ها را ارائه دادند، به صورت جایزی که به جوایز نوبل شهرت یافته است و به پنج زمینه زیر تقسیم می‌شود واگذار کند.

✓ نوآوری در زمینه فیزیک

✓ نوآوری در زمینه شیمی

✓ کشف و نوآوری در زمینه پزشکی و علوم وابسته به آن

✓ نوآوری در زمینه ادبیات و علوم انسانی

✓ تامین وحدت فکری بین جوامع و صلح جهانی

این امر، به عهده یک موسسه سوئدی و یک کمیته نروژی که توسط مجلس نروژ تعیین می‌شوند، واگذار شد. یادآوری می‌شود که این وصیت‌نامه جنبه رسمی نداشت. از این رو مورد اعتراض برخی از وابستگان وی قرار گرفت. چون ثروت نوبل در هشت کشور پراکنده بود، تحقق و اجرای این امر تا حدی با دشواری رو به رو بود. سرانجام برای اجرای آن

موسسه‌ای به نام بنیاد نوبل به صورت هیئت مدیره‌ای جهت اداره اموال و سرمایه نوبل در سال ۱۹۰۵ میلادی تاسیس و اساسنامه‌ای تصویب شد که بر اساس آن اعطای جوایز نوبل بر عهده چهار هیئت به شرح زیر واگذار شد:

۱. فرهنگستان سلطنتی علوم برای رشته شیمی و فیزیک

۲. موسسه پزشکی سلطنتی کارولین برای رشته پزشکی و فیزیولوژی

۳. فرهنگستان سلطنتی سوئد برای رشته ادبیات

۴. کمیته نوبل وابسته به مجلس نروژ برای صلح

به علاوه برای هر یک از جوایز پنج‌گانه یک کمیته متشکل از سه تا پنج عضو به وجود آمد که درباره تعیین برندگان و نحوه توزیع تصمیم‌گیری در این زمینه می‌توانند از اندیشمندان دارای صلاحیت برای مشورت دریافت نمایند. جوایز نوبل که در اول دسامبر هر سال مصادف با سالگرد تولد نوبل به برندگان اعلا می‌شود عبارتند از: یک مدال طلا، یک دیپلم سپاس و جایزه نقدی در حدود ۱۰ میلیون کرون سوئد (اندکی بیش از یک میلیون یورو یا ۱/۳ میلیون دلار آمریکا). در صورتی که این جوایز به بیش از یک نفر تعلق گیرد به تساوی بین آن‌ها تقسیم می‌شود و چنانچه برنده از دریافت جایزه خودداری کند آن جایزه به نفع موسسه نوبل ضبط خواهد شد.

وصیت‌نامه آلفرد نوبل

پایه‌گذاری جوایز نوبل در پی وصیت آلفرد نوبل شیمیدان، کارآفرین سوئدی و مخترع دینامیت صورت گرفت. آلفرد نوبل در طول زندگی‌اش چندین وصیت‌نامه نوشت. آخرین وصیت‌نامه وی در ۲۷ نوامبر سال ۱۸۹۵ از یک سال قبل از مرگش نوشته شد. این وصیت‌نامه را در باشگاه سوئد-نروژ پاریس امضا کرد. اختراع نوبل مستقیماً در ساخت مواد منفجره مورد استفاده قرار گرفت و او از استفاده نظامی از اختراعاتش به شدت ناراحت بود. گفته

می‌شود در آن زمان، یک روزنامه فرانسوی به مناسبت مرگ لودویگ برادر نوبل، به اشتباه یک اعلامیه درگذشت کودکان را به جای اعلامیه مرگ آلفرد نوبل را «سوداگر مرگ» لقب داد؛ نوبل با خواندن این مطلب تصمیم گرفت که آخرین وصیت‌نامه خود را بنویسد. بر اساس این وصیت‌نامه، نوبل ۹۶ درصد از ثروت خود را به پایه‌گذاری مراسم اهدای پنج جایزه اختصاص داد:

کلیه دارایی‌های نقدشده اینجانب باید صرف امور زیر شود:

این سرمایه باید توسط مجریان وصیت‌نامه اینجانب، برای خرید اوراق بهادار مطمئن سرمایه‌گذاری شود تا از سود آن هر ساله به افرادی که در سال‌های آینده به حال بشریت بهترین بهره‌ها را به ارمغان می‌آورند، جوایزی اعطا شود. سود حاصل از سرمایه مذکور باید به پنج قسمت مساوی تقسیم شده و به پنج مورد زیر اختصاص یابد: یک قسمت به شخصی که به مهم‌ترین کشف یا اختراع در زمینه فیزیک دست زده باشد؛ یک قسمت به شخصی که به

مهم‌ترین کشف یا پیشرفت در زمینه شیمی دست زده باشد؛ یک قسمت به شخصی که به مهم‌ترین کشف در زمینه فیزیولوژی یا پزشکی دست زده باشد؛ یک قسمت به شخصی که در عرصه ادبیات بارزش‌ترین اثر را با گرایشی آرمان‌گرایانه خلق کرده باشد و یک قسمت به شخصی که برای ایجاد برادری در میان ملت‌ها و انحلال یا کاهش نیروهای نظامی یا برگزاری یا حمایت از همایش‌های صلح‌طلبانه بزرگ‌ترین و بهترین کار را انجام می‌دهد.

جوایز فیزیک، شیمی باید توسط فرهنگستان علوم سوئد؛ جوایز فیزیولوژی و پزشکی توسط موسسه کارولین در استکهلم؛ جوایز ادبیات توسط فرهنگستان استکهلم و جوایز قهرمانان صلح توسط کمیته‌ای به‌وسیله استورتینگ انتخاب شده اهدا شوند. خواسته آشکار من این است که در اهدای این جوایز به‌وسیله شخص مورد توجه قرار نگیرد تا صرف‌نظر از آنکه او اهل اسکاندیناوی است یا نه، نماینده‌ترین فرد این جایزه را دریافت کند.

معروف است که نوبل به علت تصریحی که با یک دانشمند ریاضی داشت جایزه ریاضی تعیین نکرد. اگرچه وصیت‌نامه نوبل به‌طور اجمالاً جایز بود، اما طرح او کامل نبود و به دلیل پاره‌ای موانع ۵ سال طول کشید تا بنیاد نوبل تأسیس شود. در ۱۰ دسامبر سال ۱۹۰۱ اولین جوایز نوبل اهدا گردیدند.

هیئت‌های مخصوص و کمیته‌های تخصصی

چهار هیئت مخصوص اعطاء جایزه که تحت اساسنامه بنیاد نوبل فعالیت می‌کنند عبارت‌اند از:

- فیزیک، شیمی و اقتصاد

آکادمی سلطنتی علوم سوئد وظیفه انتخاب برنده جایزه نوبل در رشته‌های فیزیک و شیمی را برعهده دارد. هم‌چنین فرهنگستان سلطنتی علوم سوئد، وظیفه انتخاب برنده «جایزه علوم اقتصادی بانک مرکزی سوئد به یاد آلفرد نوبل» که به جایزه نوبل اقتصاد معروف است را نیز برعهده دارد.

- ادبیات

آکادمی سوئد وظیفه انتخاب برنده جایزه نوبل در رشته ادبیات را برعهده دارد.

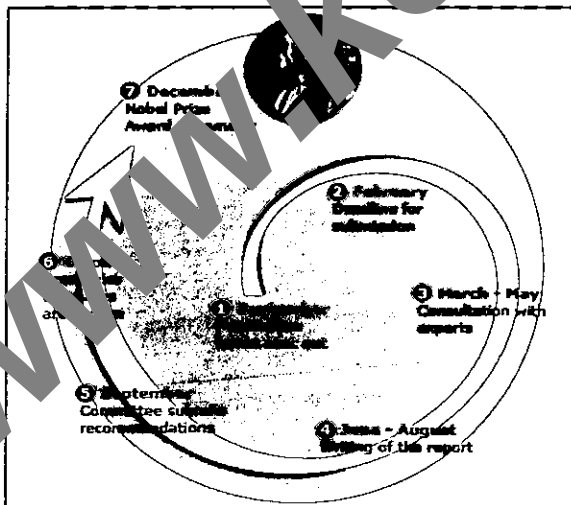
- فیزیولوژی و پزشکی

انستیتوی کارولین وظیفه گزینش برنده جایزه نوبل در رشته فیزیولوژی و پزشکی را برعهده دارد.

- صلح

کمیته نروژی نوبل وابسته به پارلمان نروژ (برای جایزه صلح).

ضمناً پنج کمیته نوبل هم وجود دارد که هر یک برای توزیع یکی از جوایز مطالعه می کنند (از جمله کمیته نروژی برای جایزه صلح). به علاوه چهار مؤسسه نوبل هم وجود دارد که هر یک برای یکی از چهار جایزه غیر صلح فعالیت می کنند.

فرآیند انتخاب برندگان جایزه نوبل

کمیته‌های پنج‌گانه نوبل هریک سه تا پنج عضو دارند که توسط هیئت مربوط تعیین می‌شوند. کسی نمی‌تواند خود را نامزد دریافت جایزه نوبل کند. کسانی که می‌توانند معرف نامزدهای جوایز نوبل باشند، عبارتند از:

- برندگان سابق جوایز نوبل (در رشته مخصوص خود)
- اعضاء هیئت اعطاء جوایز و اعضاء کمیته‌های نوبل (در رشته مخصوص خود)
- استادان برجسته دانشگاه و کسانی که توسط اعطاء کنندگان جوایز انتخاب می‌شوند.
- ناشر اثر نامزد (در مورد ادبیات)
- اعضاء پاره‌ای از پارلمان‌های پارلمانی یا حقوقی بین‌المللی (برای جایزه صلح)
- اعضاء پارلمان‌ها و کمیته‌ها (برای جایزه صلح).

روند پیشنهاد نامزد و انتخاب برنده

در مقایسه با سایر جوایز، روند پیشنهاد نامزد و انتخاب برنده جوایز نوبل طولانی و موشکافانه است. به همین دلیل است که در گذر سال‌ها، جوایز نوبل به مهم‌ترین و معتبرترین جوایز در نوع خود تبدیل شده‌اند. فرم‌هایی که به منزله دعوت‌نامه برای شخص به اختصاصی است، به ۳۰۰۰ شخص منتخب ارسال می‌شوند تا از آن‌ها برای اعلام نامزدی دعوت به عمل آید. به عنوان مثال بنیاد نوبل اعلام کرده‌است که در مورد جایزه صلح ممکن است حد زیر نامزد شوند:

- اعضاء مجامع ملی و دولت‌های کشورها
- اعضاء دادگاه‌های بین‌المللی
- روسای دانشگاه‌ها

- اساتید علوم اجتماعی، تاریخ، فلسفه، حقوق و الهیات
- روسای موسسات تحقیقات صلح و موسسات سیاست خارجی
- افرادی که جایزه صلح نوبل را دریافت کرده‌اند
- اعضای هیات مدیره سازمان‌هایی که جایزه صلح نوبل دریافت کرده‌اند.
- اعضای فعال یا اعضای سابق کمیته نوبل نروژ

• مشاورانی که سابقاً توسط کمیته نوبل نروژ منصوب شده‌اند.

برای جوایز دیگر نیز، شرایط مشابه حکمفرما هستند. مهلت دقیق اعلام نامزدی ۳۱ ژانویه است. اعلام نامزدی توسط خود شخص از درجه اعتبار ساقط است. همچنین افرادی که زنده هستند، می‌توانند نام دریافت این جایزه شوند. بر خلاف بسیاری جوایز دیگر، نامزدهای دریافت جایزه نوبل به‌طور علنی معرفی نمی‌شوند و هرگز به آنها اعلام نمی‌شود که آنها برای دریافت جایزه موردنظر کاندید هستند. موارد ثبت شده به مدت پنجاه سال مهروموم می‌شوند. پس از اتمام مهلت اعلام نامزدی، یک کمیته موارد نامزدی را جمع‌آوری می‌کند تا به فهرست اولیه‌ای که از ۲۰۰ نامزد تشکیل شده برسد. این فهرست برای کارشناسان منتخب در حوزه کار هر یک از نامزدها فرستاده می‌شود تا اینکه فهرست مذکور به ۱۵ نامزد نهایی محدود شود. پس از آن گزارشی را به پیوست گزارشات مربوطه تهیه می‌کند و آنرا به آکادمی یا بر حسب زمینه جایزه به دیگر نهاد مربوطه می‌فرستد. پس از روشن شدن اینکه این موسسات در چه حد و اندازه‌ای هستند، مجمع جایزه پزشکی به‌طور جداگانه بررسی قرار می‌دهیم که ۵۰ عضو دارد. اعضای موسسه تشکیل جلسه می‌دهند و برای انتخاب برنده(های) جایزه رای‌گیری می‌کنند. روند انتخاب برنده نهایی در بین زمینه‌های گوناگون اندکی با هم متفاوت است. برای نمونه در ادبیات به ندرت به بیش از یک نفر جایزه اهدا می‌شود، اما سایر جایزه‌ها معمولاً برای چند نام در نظر گرفته می‌شوند.

عدم گزینش نامزدهای فوت شده

انتخاب افراد فوت شده به عنوان برنده جایزه مجاز نیست. گاهی با استناد به این واقعیت که برخی افراد که لایق دریافت جایزه نوبل بوده‌اند به خاطر اینکه پیش از مرگشان نامزد دریافت این جایزه نشده‌اند، انتقاداتی صورت گرفته‌است. در دو مورد جایزه نوبل به افراد متوفی از که در هنگام نامزدشدن زنده بوده‌اند، اهدا شده‌است. این دو مورد عبارتند از دگ همسترورد بیرکل سازمان ملل (جایزه صلح، ۱۹۶۱) و اریک اکسل کارفلت (ادبیات، ۱۹۳۱) به هر دو نفر در همان سال‌ها که در گذشته‌اند جایزه اهدا شد. از سال ۱۹۷۴ به بعد، به افراد در گذشته جایزه اهدا نشده‌است. ویلیام ویکری (اقتصاد، ۱۹۹۶) پیش از آنکه جایزه را دریافت کند درگذشت و این مورد پس از آن بود که برنده شدن وی اعلام شده بود.

طی سال‌ها، افرادی که معتقد بودند دریافت‌آیند تصمیم‌گیری برای اهدای جایزه نوبل، توافقات رسمی از موفقیت‌های واقعی مهم‌ند را نوبل را مورد انتقاد قرار دادند یکی از بارزترین این موارد در سال ۱۹۷۳ رخ داد که در آن رابرت سیسینجر و لی‌دوک‌تو به خاطر بازگرداندن صلح به ویتنام به طور مشترک برنده جایزه صلح نوبل شده بودند و این در حالی بود که جنگ در ویتنام همچنان ادامه داشت. لی‌دوک‌تو با این استدلال که صلح هنوز محقق نشده است از دریافت جایزه خودداری کرد.

جشن‌های اهدای جوایز

کمیته‌ها و موسساتی که جزء هیات انتخاب جوایز هستند اغلب نام برندگان را در ماه اکتبر اعلام می‌کنند. این جوایز در یک مراسم رسمی که در ۱۰ دسامبر یعنی سالگرد درگذشت آلفرد نوبل برگزار می‌شود به برندگان اهدا می‌شوند. مراسم جایزه صلح نوبل از ۱۹۰۵ تا ۱۹۴۶ در موسسه نوبل نروژ و پس از آن ابتدا در دانشگاه اوسلو و از سال ۱۹۹۰ در عمارت

شهرداری اوسلو برگزار شده است. سایر مراسم‌های اهدای جوایز از سال ۲۰۰۵ در سالن کنسرت استکهلم برگزار شده‌اند. هر سال هر یک از جوایز حداکثر به سه نفر اهدا می‌شود. در حال حاضر مبلغ اهدایی در حدود ۱۰ میلیون کرون سوئد (اندکی بیش از یک میلیون یورو یا ۱/۳ میلیون دلار ایالات متحده) می‌باشد. اصولاً اهدای این مبلغ با این هدف صورت گرفته است که برندگان نوبل، به دور از فشار تامین هزینه‌ها، به کار و پژوهش ادامه دهند. اما واقعات این است که بسیاری از برندگان، پیش از دریافت این مبلغ بازنشسته می‌شوند. اگر در یک گروه دو نفر برنده شوند، مبلغ نام‌برده میان دو نفر نصف می‌شود. اگر شمار برندگان سه نفر باشد کمیته اهدای جوایز مختار است که این مبلغ را بطور برابر میان سه نفر تقسیم کرده یا اینکه به یکی از برندگان یک‌دوم و به هر یک از دو نفر دیگر یک‌چهارم مبلغ مذکور را اهدا کند. معمولاً دریافت‌شدگان این مبلغ، آن را برای اهداف علمی، فرهنگی یا انسان‌دوستانه، وقف می‌کنند.

تالار کنسرت استکهلم که هر ساله جشن‌های اهدای جوایز نوبل در آن صورت می‌گیرد.

از سال ۱۹۰۲، پادشاه سوئد، به‌جز جایزه صلح نوبل، رسماً کلیه جوایز را در استکهلم اهدا کرده است. پادشاه اسکار دوم در ابتدا با اهدای جوایز بزرگ ملی به خارجی‌ها مخالف بود، اما

گفته می‌شود پس از آنکه به ارزش تبلیغاتی این جوایز برای کشورش پی برد، نظرش عوض شد. اولین جایزه صلح نوبل در سال ۱۹۰۱ توسط رییس مجلس نروژ اهدا شد تا اینکه در سال ۱۹۰۴ کمیته نوبل نروژ تشکیل شد. پنج عضو این کمیته توسط پارلمان نروژ (استورتینگت) گمارده می‌شوند و انجام امور مقدماتی مربوط به داوری و نیز اهدای جایزه صلح نوبل بر عهده این کمیته است. اعضای این کمیته مستقل هستند و به قانونگذاران پاسخگویی نمی‌کنند. اعضای دولت نروژ حق عضویت در این کمیته را ندارند.

سهم زنان در کسب جایزه نوبل

بانوان در کسب جوایز نقش بسزایی داشته‌اند به گونه‌ای که از مجموعاً ۸۸۳ جایزه نوبلی که بین سال‌های ۱۹۰۱ تا ۲۰۱۱ اعطا شده است، پنج درصد (۴۳ عدد) از کل ۸۲۶ شخص برنده جوایز نوبل را زنان تشکیل داده‌اند. از میان بانوی برجسته، ۳۲ نفر (۷۴.۴٪) بین سال‌های ۱۹۶۳ و ۲۰۱۱ برنده شده‌اند. ترکیب زنان برنده جایزه نوبل در هر شش زمینه، به صورت زیر بوده است: جایزه صلح با ۱۵ نفر (۳۴.۰٪)، انیات با ۱۲ نفر (۲۷.۳٪)، شیمی با ۴ نفر (۹.۱٪)، فیزیک با ۲ نفر (۴.۵٪) و اقتصاد با یک نفر (۲.۳٪) برنده بوده‌اند. میانگین سن بانوان در تاریخی که جایزه نوبل را برنده شده‌اند ۵۸ سال بوده است که یک سال جوان‌تر از معدل مردان برنده جوایز نوبل است.

توزیع جنسیتی برندگان جوایز نوبل

زمنه و تعداد جوایز اعطا شده	بانوان	آقایان
صلح (۱۰۱ عدد)	۱۵ (۱۴.۹٪)	۸۶ (۸۵.۱٪)
ادبیات (۱۰۸ عدد)	۱۲ (۱۱.۱٪)	۹۶ (۸۸.۹٪)
علوم طبیعی و بهداشتی (۱۹۹ عدد)	۱۰ (۵٪)	۱۸۹ (۹۵٪)
شیمی (۱۶ عدد)	۴ (۲.۵٪)	۱۵۷ (۹۷.۵٪)
فیزیک (۲۳ عدد)	۲ (۱٪)	۱۹۰ (۹۹٪)
جوایز روم اقتصادی (۶۹ عدد)	۱ (۱.۴٪)	۶۸ (۹۸.۶٪)
کل آن (۲۰۰ نفر)	۴۴ (۵.۳٪)	۱۵۶ (۹۴.۷٪)

در مجموع ۷۴ کشور جهان برنده جوایز نوبل بوده‌اند. بیشترین تعداد برندگان جایزه نوبل (۳۳۲ عدد) از کشور ایالات متحده آمریکا، بعد از آن به ترتیب بریتانیا با ۱۲۰ نفر، آلمان با ۱۰۲ نفر، فرانسه با ۵۸ نفر، سوئیس با ۴۶ نفر، سوئد با ۲۹ نفر، روسیه با ۲۷ نفر، کانادا با ۲۰ نفر، ایتالیا با ۲۰ نفر، ژاپن با ۱۹ نفر، کره با ۱۹ نفر و دانمارک با ۱۴ نفر بوده است.

در ایالات متحده آمریکا، ۳۲۵ شخص و ۷ ارتش بین سال‌های ۱۹۰۱ تا ۲۰۱۱ برنده جایزه نوبل شده‌اند. از ۳۲۵ نفر برنده جایزه نوبل در ایالات متحده آمریکا، فقط ۱۵ نفر (۴.۶٪) زن بوده‌اند. برندگان زن آمریکایی در فیزیولوژی و بهداشت ۸ جایزه، در صلح ۳ جایزه، در ادبیات ۲ جایزه، در فیزیک ۱ جایزه و در اقتصاد ۱ جایزه را کسب کرده‌اند. هیچ زنی از ایالات متحده آمریکا تاکنون برنده جایزه نوبل شیمی نشده است. از ۱۵ بانوی برنده جایزه نوبل در ایالات متحده فقط یک نفر (تونی موریسون^۱) بانوی رنگ نامیده شده است. موریسون در سال ۱۹۹۳ جایزه ادبیات نوبل را برد.

برندگان جایزه نوبل در ایالات متحده آمریکا

زمینه‌ها و تعداد جوایز	بانوان	آقایان
فیزیولوژی و بهداشت (۹۵)	۸ (۸.۴٪)	۸۷ (۹۱.۶٪)
صلح (۲۱)	۳ (۱۴.۳٪)	۱۸ (۸۵.۷٪)
ادبیات (۱۱)	۲ (۱۸.۲٪)	۹ (۸۱.۸٪)
فیزیک (۶)	۱ (۱.۱٪)	۵ (۹۸.۹٪)
علوم اقتصادی (۴)	۱ (۲۰.۰٪)	۳ (۷۰.۰٪)
شیمی (۶۲)	۰ (۰.۰٪)	۶۲ (۱۰۰٪)
کل (۳۲۵)	۱۵ (۴.۶٪)	۳۱۰ (۹۵.۴٪)

در بین سالهای ۱۹۰۱ تا ۲۰۱۱، ۲۱ نفر در موسسات واقع در نیوجرسی کار می‌کردند یا در این شهر اقامت داشتند. به نهایتاً برنده جایزه نوبل شده‌اند. این ۲۱ جایزه شامل ۶.۸٪ از تمام افراد برنده جایزه نوبل در ایالات متحده آمریکا می‌شود و توزیع تمامی جوایز به غیر از جایزه صلح شامل؛ ۱۱ جایزه در فیزیک، ۲ جایزه در اقتصاد، ۲ جایزه در شیمی و ۲ جایزه در فیزیولوژی و بهداشت و یک جایزه در ادبیات و یک جایزه در شیمی است.

برندگان جایزه نوبل در نیو یورک

زمینه و تعداد جوایز	بانوان	آقایان
فیزیولوژی و بهداشت (۲)	۰	۲
صلح (۰)	۰	۰
ادبیات (۱)	۱	۰
علوم اقتصادی (۵)	۰	۵
فیزیک (۱۱)	۰	۱۱
شیمی (۲)	۰	۲
کل (۲۱)	۱ (۴.۸٪)	۲۰ (۹۵.۲٪)

جایزه نوبل اقتصاد و مالی

جایزه علوم اقتصادی بانک مرکزی سوئد که به جایزه نوبل اقتصاد معروف است، هر سال به پژوهش‌گران برجسته در علم اقتصاد اعطا می‌شود. برندگان این جایزه توسط آکادمی سلطنتی علوم سوئد انتخاب می‌شوند و هزینه آن توسط بانک مرکزی سوئد تامین می‌شود. این جایزه در سال ۱۹۶۸ و در سی‌دومین سالگرد تأسیس بانک مرکزی سوئد بنیان نهاده شد. برای اولین بار در سال ۱۹۶۹ به دو اقتصاددان آلمانی و نروژی اهدا شد. این جایزه جزء از جوایز پنج‌گانه نوبل که توسط آلفرد نوبل پایه‌گذاری شد، نمی‌باشد.

جایزه نوبل و نقش آن در پیشرفت علم اقتصاد و مالی

در مجموع کمیته اعطای جایزه با این نتیجه‌گیری عمل می‌کند که راه‌های اقتصادی برای پیشبرد علم اقتصاد وجود دارد. تفکر نمی‌کند تحقیقات با کمک تکنیک‌های فضایی و ریاضی، دستیابی به روش‌های تحلیل بخش‌های جدید میدانی براساس فرضیه‌های موجود به نتایج عالی دست یابد و یا اینکه مرفقیت در کسب یافته‌های جدید از مسیر ساده و با نظارت بر رفتارها و ساز و کارهای اقتصاد، حاصل شود. شخصیت انسان دوستانه کاندیدها و ارتباط آن با طرح مسائل و آمیختگی در فعالیت‌های تحقیقی آنها هر چند نامرئی، ولی شاخصی مثبت و برجسته محسوب می‌شود. بعضی از برندگان جایزه نوبل دارای آرمان‌های انسان دوستانه بودند تا حدی که به قول «بنت هانسن» و «للوید رینوال» «فردی چون «یان تین برگن» و «گونار میردال» می‌توانستند در گروه برندگان جایزه صلح نوبل نیز قرار گیرند. علم اقتصاد به ویژه بعد از دهه ۱۹۳۰ متحول شد و جهت و مراکز ثقل آن در راستای مسائل اقتصادی و اجتماعی جهان و کوشش در جوابگویی به حل آن‌ها، تغییر و تکامل یافت. در دهه ۱۹۲۰ دانشگاه‌های انگلستان در درجه اول بر ادبیات، تاریخ و فلسفه تأکید داشتند. در

سال‌های ۱۹۴۵ تا ۱۹۴۷ تاکید اصلی دانشگاه آکسفورد بر چهار زمینه اصلی اصول علم اقتصاد، سازماندهی اقتصادی، آمار و تئوری اقتصادی بود. پیش از آن، در این حوزه سیستم منسجمی در قالب تحصیلات دانشگاهی وجود نداشت.

اولین قدم اصلاحات، به سوی ایجاد سازماندهی تحصیلی برداشته شد. منابع علمی در دسترس دانشجویان، تقریباً منحصر به کتب درسی دانشگاهی بود. بهره‌برداری از کتابخانه و تحقیقات انباریافته، متداول نبود. تنها در آخر فصل‌های تحصیلی و گذراندن مقطع دکترا، مقالات علمی منتشر می‌شد. مورد استفاده قرار می‌گرفت. بسیاری از فارغ التحصیلان و حتی برجستگان علم، اتصال ابتدا کارشان را با آموزش‌های دیگر شروع کردند و بعدها به رشته اقتصاد روی آوردند. یکی از نمونه‌ها «راگنار فریش» است که به دلیل سنت و پیشه دیرینه خانوادگی زرگری آموخت و بعدها گرسن آسان بودن رشته اقتصاد، به تحصیل در این رشته پرداخت. «جان هیکس» رساله دکترای خود را بر زمینه آشنایی با اصول ساختمان و مهندسی گذراند. در حقیقت بسیاری از اقتصاددانان برجسته در آن زمان، خود به جستجوی علم در این رشته پرداختند. بعدها انتقال سینه به سینه علم و ارتباط‌های علمی مستقیم و غیرمستقیم، به سرعت به موفقیت در کسب دانش در علم اقتصاد کمک کرد. از جمله تحقیقات، ارزش و سرمایه «جان هیکس» و «جیمز هیکس» اثری عمیق داشته و «سولو» از «لئونتیف» سخت متأثر شده است.

دیدگاه دانشمندان در برداشت از علم اقتصاد نیز قابل توجه است. «راگنار فریش» عقیده داشت دانشمندان باید در خدمت بشریت باشند. از طریق دانش باید مسائل زمان را چنان شکافت که بتوان راه حل روشنی برای آنها ارائه داد. «کینز» به اقتصاد به عنوان علم اخلاق می‌نگریست که در آن احساسات و سنت‌ها بر دانش‌ها و ارزش‌ها همان اندازه مؤثرند که روش‌های تحقیقاتی تأثیر دارند. او معتقد بود اقتصاد علمی است که به عدم اطمینان‌های

برداشتی، انتظاراتی و روانی می پردازد. به عقیده «میردال» اقتصاد در مقایسه با علوم طبیعی، علمی ساده است. او برای این برداشت دلیل می آورد که اقتصاددانان می توانند به طور مستقیم و دست اول با مشاهدات عینی به بررسی رفتارها و اعمال انسان بپردازند. همچنین سازمان های سیاسی عمل و عکس العمل گروه های اجتماعی را در طول زمان زیر نظر داشته باشند و تغییرات آنها را در گذر زمان ملاحظه کنند. در این رشته ضرورتی به کشش قوانین طبیعی و ضوابط ثابت نیست. تحقیقات اقتصادی نوعی اقتصاد سیاسی است. ساده دیشی است که از کنار مسائل آن بتوان بدون توجه به واقعیت های عینی گذشت. تعدادی از برندگان جایزه نوبل در علم اقتصاد یا قبلاً در رشته علوم طبیعی تحصیل کرده اند یا تحت تاثیر شدید دانشمندان این رشته قرار گرفته اند.

جایزه نوبل اقتصاد و انتقادات بر آن

برخی منتقدان بر این باورند که اعتبار اقتصاد بیشتر نشأت گرفته از نام جوایز نوبل همواره محل اختلاف نظر بوده است. شاید یکی از مهم ترین منتقدان جایزه نوبل اقتصاد، پیتر نوبل، فعال سوئدی حقوق بشر و نوه آلفرد نوبل باشد. گنگار میردال اقتصاددان مشهور سوئدی و الففلت، وزیر سابق اقتصاد این کشور هم بر این عقیده است که جایزه نوبل اقتصاد باید حذف شود. مخالفت میردال بیشتر از آن جهت است که به اقتصاددانان میلتن فریدمن و فردریش هایک (۲ اقتصاددان مکتب کلاسیک) که در سال های ۷۴ و ۱۹۷۰ به عنوان برنده جایزه نوبل اقتصاد معرفی شدند به هیچ عنوان شایسته این جوایز نبودند. خود فردریش هایک هم می گوید اگر تا قبل از دریافت جایزه نوبل درباره آن از او سوال می شد، قطعاً علیه این جایزه نظر می داد.

برخی منتقدان می‌گویند، برگزار کنندگان جایزه نوبل اقتصاد بیشتر به سمت اقتصاددان مکتب نئوکلاسیک تمایل دارند و قضاوت‌های آنان جانبدارانه است. شاهد مدعای آن‌ها هم این است که دانشکده اقتصاد دانشگاه شیکاگو تاکنون ۹ بار این جایزه را به خود اختصاص داده و با توجه به تفکر غالب این دانشکده در حوزه اقتصاد نئوکلاسیک می‌توان گفت که نوعی جانبداری به نفع این تفکر و علیه جریان‌های مخالف در انتخاب برگزیدگان دیده می‌شود.

میلتون فریدمن در سال ۱۹۷۶ جایزه نوبل اقتصاد را به خاطر نظریه پولی خود دریافت کرد. اعطای این جایزه به وی که در خلال سفر ۶ روزه خود به شیلی و سخنرانی درباره تورم با مسوولان این کشور جمله آگوستو پینوشه دیکتاتور معروف شیلی دیدار کرده بود، با انتقادهای شدید بین‌المللی مواجه شد. در همین رابطه ۴ برنده سابق جایزه نوبل، جورج والد، لینوس پاولینگ، دیوید بالتیمور و سال لوریا با انتشار نامه‌ای در نیویورک تایمز اعتراض شدید خود را به این انتخاب اعلام کرده. سال ۱۹۹۴ نیز انتخاب جاننش برای جایزه نوبل اقتصاد به دلیل سابقه بیماری و نیز ادعای تروریستی او، باعث بروز اختلاف میان اعضای کمیته برگزارکننده شد. این اختلاف نظر موجب شد سال ۱۹۹۴ قوانین این کمیته دستخوش تغییر و تحولاتی شود.